OĞUZ OYAN

BİRLİKLER ZORDA

Geçen hafta bugün Meclis Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yeni bir torba yasa tasarısı görüşülmeye başlandı. "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı", Tarım Satış Kooperatif Birlikleri (TSKB)'nin yıllardır beklediği düzenlemeleri de içeriyor. Adı ve esas sayısı unutulacak bir "torbayla" yürürlükteki yasanın aslına yakın kapsamda bir düzenleme yapmak, doğrusu yasama adına yeni bir ayıptır.

TSKB'leri düzenleyen son yasa, 16 Haziran 2000 tarihini taşıyor. 4572 sayılı bu yasa, ilk taslağı doğrudan doğruya Dünya Bankası uzmanları tarafından yazılan bir utanç yasasıydı. Bu köşede 3 Ocak tarihinde de belirtmiştim;bu yasanın geçici maddesiyle, "Kooperatif ve Birliklere (…) devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinden herhangi bir mali destek sağlanamaz" hükmü getirilerek kooperatifçiliğin sonu hazırlanıyordu. Sadece bu bile, TSKB'ler için ayrı bir yasa tasarısının getirilmesi ve 4572 sayılı yasanın sömürge tarihinin çöplüğüne atılması için yeterliydi.

Ama bunu AKP'den beklemek biraz safdillik olmaz mıydı? Sonuçta, 4572 sayılı yasanın 13 yıllık ömrünün yaklaşık 11 yılı AKP döneminde uygulanmamış mıydı? Bizim her yasama döneminde bu konuda verdiğimiz yasa tekliflerini görüştürmeyen veya görüşüldüğünde (bu hafta olduğu gibi) reddeden aynı siyasi irade değil miydi?

TSKB'lerin iki temel sorunu var. Bunlardan biri, birikmiş borçlarının faaliyetlerini etkileyecek boyutlara ulaşması. İkincisi ise, her yıl ortaklarından ürün alımında ihtiyaç duydukları finansmanı yeterince sağlayamamaları; bu nedenle a) yeterli miktarda ürün alamadıkları için ortaklarını küstürmeleri ve de faaliyetlerini daraltmak zorunda kalmaları; b) her yıl ürün alımlarının finansmanı için borçlanmaya başvurmaları, böylece birinci sorunu daha da büyüten bir kısır döngüye girmeleri.

Peki yeni düzenleme bu sorunlara ne getiriyor? Birincisine yarım çözüm, ikincisine sıfır çözüm. Yani Birliklerinin içinde bulundukları kısır döngüyü aşabilmeleri için iktidar hiçbir çözüm üretmemiş oluyor. Bu, 13 yıldır yürüyen bir tasfiye sürecinin yeni uğrak noktasıdır. Biraz daha açalım:

Önce birinci sorun. 16 Birlikten 12'si (ki ikisi tasfiye halinde) devletin Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'na (DFİF) 31.12.2012 itibariyle 1 milyar 285 milyon TL borçlu. Tasarı, yeniden yapılandırmayla, bu borçları toplamda 618 milyona getiriyor ve 15 yıl vadeyle ödenmesini öngörüyor. İlk bakışta fena değil gibi durabilir; ancak Birliklerin talebi tüm borcun, anapara dahil silinmesiydi. Çünkü şimdiye kadar yaptıkları geri ödemeler anapara aslını ödemiş durumda. Ama iktidar her yıl faizleri anaparaya katıp kapitalize ettiği için halen 436 milyon TL anapara borçları varmış gibi duruyor. Faizleri de sadece kısmen sildikleri için buna 182 milyon da faiz eklendiğinden kalacak borç toplamı 618 milyona ulaşılıyor. Bunun 287,5 milyonluk bölümü (%46,5'i) ise Ege'nin Tariş Pamuk, Zeytinyağı, Üzüm ve İncir birliklerine ait. Borçların geri ödenmesi döneminde Birliklerin bazı faaliyetleri felç olabilecek.

Kaldı ki ikinci sorun hep kapıda olacak. "Torbanın" 17. maddesi önce bir umut ışığı verir gibiydi: "Bu Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan kooperatifler ve birlikler, üreticilere verilen desteklerde aracı olarak kullanılabilir ve Devletçe kooperatiflere sağlanan desteklerden yararlanabilirler" hükmüyle adeta DB tasarısına bir düzeltme getirir gibiydi. Ama Hazine temsilcileri, bütçe dengeleri saplantısıyla, bu ışığı çabucak söndürdüler; verdirdikleri önergeyle bu cümleyi metinden çıkarttılar. Oysa biz bu cümlenin sonunu "ve Devletçe vadesi bir yılı aşmamak üzere faizsiz ürün alımı kredisinden yararlandırılırlar" şeklinde değiştiren bir önerge vererek Devlet desteğini zorunlu hale getirme çabası içindeydik.

Demek ki neymiş? AKP kendi aslına rücu etmekte hiç zaman yitirmiyormuş! IMF ve DB'nın görünmez eli Türkiye tarımının üzerinden hiç çekilmiyormuş. AKP'den kurtulmadan da çekilmeyecek görünüyor.